

Иван Касабов

СЕМАНТИКАТА
И СОЦИАЛНИЯТ ОПИТ

A semantic approach to social experience calls for discovering language phenomena in their significance. It needs to clarify the common structures of things and words at three different levels: of form, of existence and of cultural value. Thus would be avoided the main referential illusion of dealing with existent objects irrelevant to their significance, or the sign-valued understanding and illusionary semantic study of word-meanings irrelevant to their anthropological, social and psychological values-connotations. The claim in this paper is that in social experience an individual thing obtains its reality as object on the level of cultural values or social functions as a sign-type with its own name, meaning and connotations. These connotations as values of meanings (or of values) govern the dynamic of object and word-transformations from the forms of the sacred as: totem, fetish, idol, hero to the forms of the profane in everyday language vocabulary and vice-versa.

Ключови думи: семантика, значение, конотация, прототип, стереотип

Прочутата статия на Е. Бенвенист „Езикът и човешкият опит“ (Бенвенист 1974: 67–78) още от заглавието ни предлага възможно най-широко разбиране за езика и за човешкия опит – като *речева дейност* и съответно – като (*теоретичен*) *експеримент*, *опит* – *практика*, *опитност* – *резултат*. Така езиково-речевият човешки опит се разпределя (като в класическия трувиум) между *граматика*, *реторика* и *диалектика* или в лингво-семиотичната триада според трите вида отношения: 1) между знаците в езиковата знакова система – синтактика, 2) между знаците и тези, които ги използват – прагматика и 3) между знаците и това, което те означават – семантика. Веднага се вижда, че триделните се основават на три типа социален опит: експериментално-граматичен, практически и опитност като знание,

компетентност, езиково *know-how*, отнасящи се до три типа действителности: теоретично-*виртуална*, прагматично-*актуална* и семантично-*реална*. В своята статия Бенвенист изтъква особена важност на нивото на практическия езиков опит като речева дейност, което се състои от общи за всички езици категории – личните местоимения *аз* и *ти*, и деиктичните ориентир за пространство и време като местоименните наречия *тук* и *сега*. Това са не само общите за всички хора и за всички езици условия за говорене (дискурс), но и общите условия за обособяване на всяка човешка индивидуалност; така да се каже – и първо условие за всяко езиково говорене, и първо осъзнаване на всеки човек като обособена индивидуалност в първия му, едновременно и езиково-речев, и прагматично-ситуационен, и персонално-социален, опит. Този първи синкретичен опит постепенно се разделя като възможен експериментален или *теоретико-граматичен* опит, *актуален практически* или *ситуационно-прагматичен* речев опит и като *реална опитност* – *знание* или езикова компетентност.

Различните типове опит изискват различаване на три речеви практики – на говорене, универсална за всички хора, на разказване, универсална за всички култури и на изреченско казване на нещо за нещо, универсална за всички езици. Тези три актуални речеви практики са израз на три най-общи изразни възможности, реализирани като необходими за всеки език чрез особени непълнозначни лексико-граматични категории (части на речта), каквито са т. нар. *деиксиси* или *шифтери*.

Във всяка от тези различни установени езиково-речеви социално консолидиращи универсалности може да се търсят социални диференциации. Най-очевидни са те на нивото на дискурса, където неутралното *аз* може да е равнопоставено с *ти* на равноправния или пък скромно и почтително *аз* в обръщението към висшестоящия господар. Те може и да се и снизходителни и интимни *ти*

към низшестоящите или да се редуват с псевдо-местоимения – съществителни имена за обръщания към хора от по-високи ранг, както е в традиционния корейски, който е известен с богато развита социално обусловена система на личните местоимения (вж. Со Йънг Ким 1995: 34 и сл.). Съответно би могло да е и робското положение като *тук-долу* спрямо господарската позиция *там-горе* и – обратно, както евентуално и *сега-ефирното* на слугата-роб, за разлика от *сега-вечността* на господаря.

Пълно подобие се наблюдава и при групирания според тематичната област на дискурса: *профана*, *сакрална*, *долна-хтонична*, *тукашна-земна* и *горна-небесна*, както и в наратива, където различните жанрове и стилове може да се групират като *наивно-приказно-митологични*, *научно-позитивистки* или (*научно*-)*фантастични* типове в *анонимни*, *монашеско смирение* и *средновековно скромни* или *романтични авторско-героични*, *дидактично класицистични* и дори *съвременни неутрално обективистки модуси на дискурса*, или *фамилиарни*, *вежливи* и *груби стилове на дискурса* по т. нар. в прагматиката и социолингвистиката *регистри*. Такива изследователски възгледи са подобни на тези за функционалните стилове или за езиковите функции на речевите актове на комуникация.

Специално трябва да се отбележи, че от семантична гледна точка, тук става дума за *граматики* на дискурса и на разказа, чиито основни характеристики се свеждат до деиксисите, определящи възможните актове в речеви ситуации и модалностите на възможните наративни светове. Изследванията на функционалните стилове и регистри са особено полезни като опити за откриване и систематизиране на топосите, в които типично се откриват социални конотации в значението на пълнозначните думи, но сами по себе си те функционално са на лексико-граматичното ниво на непълнозначните думи-деиксиси и модалните (“спомагателни”) глаголи, без които не е възможно

никакво езиково денотиране и актуално практическо предикативно изказване.

Следващото ниво е това на *казване-то на нещо за нещо* или *изреченската предикация*, управлявана от сказуемостта на деиктичния глагол-копула *съм*. Това предикатно казване придава модус на актуално съществуване на това, за което се говори, като за актуална действителност. То обаче не е само прагматика и единствена същинска реалност на езика, от която евентуално се абстрахира езиковата система. Предикацията актуализира семантиката на пълнозначната дума-*символ* не само като я определя в едно от нейните значения при ситуативно или наративно определена денотация (като *тема*), а и като я *специфицира* чрез поставянето ѝ в позицията на сказуемо или сказуемо определение (*рема* във втори номинатив или акузатив в някои езици). Това е практическият езиков опит в изреченската предикация, който води до семантичната опитност, отложена в значенията на думите. В изречението предикацията осигурява разбирането на сказуемостта като актуално съществуване на действието или състоянието на предметността на думата в подлога именно като *актуално съществуващ, отделен, обобщен и характеризирания предмет*. Изреченската предикатна фраза осигурява не само актуалността на съществуването на съставлящите я думи (чрез обективация благодарение на другите думи, с които са фразово свързани), а и на информацията, предавана чрез последователното съгласувано съчетаване на думите в определен словоред.

Предикацията, в по-разширения, но по-прецизиращ смисъл на термина, не е само от изреченски тип. Предикацията в езика не действа само явно – в изречението, но и имплицитно – в означаването, като вътрешна предикация в неявен вид – в думата като *атрибуция*. Неявното (“естествено”) приписване на същностно качество на едно отделно нещо или атрибуцията е “естествено” езиково-логическо действие за характе-

ризация на предмета като база за неговата категоризация, подвеждането му под дадена лексико-граматична категория (клас думи или части на речта). Ролята на атрибутцията е фундаментална за конституирането на думата-знак, доколкото приписването *същностно качество* е основа (*ground*), опора или *мотив* за оформянето и на означаемия предметен образ и на означаващия фонологичен комплекс в знаковото (символично) единство на цялостната дума. Така (по принципа на знака) означаващото е знак на означаемото, но и така означеният назован предмет се схваща не само като знак на всички предмети от същия клас, а и на себе си или на своята същност, по принципа на *автонимията*. От актуално остензивен единичен знак (*token*) той става реално съществуващ знак-тип (*type*) на всички предмети от класа, които същностно се отъждествяват с него в неговото име-название. По такъв начин първичната (неявна) атрибутция се оказва вътрешно, смислово-знаково, езиково-номинативно (означаващо) предициране, проявяващо се актуално и конкретно в отделните изреченски изказвания в речта, но е управлявано от предметната същност в предметния образ като значение на думата (по-подробно вж. Касабов 2006). А значението е разбиране (в известна степен) на предметната същност на знака, което ще рече – вътрешно-предикативна или атрибутивна *интерпретация*.

*

Семантиката на думата-символ не трябва да се разбира само като изреченско-синтактично обусловена, а преди всичко като предикатно-синтагматично образувана и утвърждавана. Предикацията, като синтактична категория, осигурява логико-граматичните или пропозиционално-изреченски условия за всяко езиково изразяване чрез *казването на нещо за нещо* в копулативното субектно-обектно изреченско свързване. Тя е многократно и постоянно утвърждавана актуално в изказванията на речеви-

те (диалогични) актове и в различните наративи чрез универсалната за всички езици форма на изреченската предикатна фраза. Всяка пълнозначна дума се актуализира в копулативна предикация в рамката на изреченска пропозиция. Предикацията е пропозиционална (срв. семантичната мотивация на руския термин за *изречение* – *предложение*) рамка на всяко 'полагане, приемане допускане' (нем. *Satz*), 'мнение, решение' (англ. *sentence*), 'израз' (*expression*), изричане, казване, обявяване или лат. предикация-изказване и твърдение, или ст. гр. *категорема*. Така всяко свързване на субекта с обекта в изречение чрез глагола-копула *съм* им придава актуално съществуване, както и актуалност на приписваните в предикацията действия, състояния и качества на субекта. Но освен че субектът и обектът се интерпретират като актуално свързани, субектът не остава само с актантния си денотативен смисъл като *тема*, но чрез казуемото вече е и качествено или сигнификативно определен като *рема*. Срв. напр. тавтологичното изречение с два варианта на една и съща дума в ролята ѝ на подлог и на казуемо: *Човекът е ('истински или в най-голяма степен, същински') човек, когато (е на път)*, където *човекът* е темата или това, което стои за определяне в лявата част или в словника на тълковните речници, а *е човек* е ремата или в ролята на дефиницията, определението, значението на съответната дума в дясната страна на речника. При това положение се оказва, че както фонологичната дума е означаващо на съдържанието на думата като означаемо в цялостния и единен знак, така и цялата дума-знак в създаващата ѝ актуално съществуване предикация, като тема-денотатор, е означаващо на думата като означаемо или рема-сигнификатор на предмета на думата (напр. *човека* или *златната ябълка*), схващан като фактически съществуващ "обект". Поради посочените съществени особености в семантиката на думата в различни позиции (на субект и обект) или в съответни

функции (на първи номинатив и втори номинатив), актуалната дума с нейното (по принцип) предметно значение трябва да се разбира (интерпретира) като рема, за да бъде семантично равностойна на нейното определение-дефиниция, каквото е логическото отношение на еквивалентност между дадено понятие, същото това понятие в твърдение и самата дефиниция за понятието. Само така може да бъде разбрана същността и семантиката на реалната пълнозначна дума като *символ* – сред и във взаимовръзка с другите думи-символи в системата на езика.

Така се изяснява, че изречението винаги е интерпретативно осмислено като 'изразено, изречено приемливо допускане-предположение, мнение-предложение', т.е. всяко *казване на нещо за нещо* чрез просто изречение винаги неявно съдържа разгърнато семантично (като общ знаменател пред скоби) фразите «*Аз мисля (зная, чувствам), че ... и въз основа на това (Аз) казвам, че*» (*Аз съм (добър) човек във формата на сложно съставно подчинително изречение (или хипотаксис)*). Ясно се виждат няколкото синкретично действащи в личното местоимение *Аз*-а: 1) на граматическия субект-подлог, 2) на казващия нещо за нещо в изреченското предициране и 3) на говорещия в речевия акт, не само като този, който казва нещото, но и с неговото мнение или с модалността на отношението му към казаното, като мислено или преживявано от него (Касабов 2006). Всяко изречение само по себе си е акт на изявително-асертивно изразяване на *твърдение* от страна на говорещия, насочено към слушащия, в което глаголът-казуемо или името-рема в съставно казуемо се *утвърждават* като актуално съществуващи и с определени качества, организират се наративно в разказите и придобиват не само актуално, но и реално *съществуване* (срв. и тридълбата на знак-рема, знак-дицент и знак-аргумент по отношение на интерпретантата-значение у Пърс 1998: 296). Евентуалните потвърдителни изречения от страна на слушащите в отговор на

твърдения в тези изреченски изказвания в многобройните диалози създават (съответни) *убедителни съждения* у говорещия за мнението му и за актуалното съществуване на казаните от него думи за нещата като актуално свързани в изречението и с актуалните им предметни качества като значения на казаните думи. Повторенията на наративите от разказвачите създават убеждение не само в актуалното съществуване на връзките между думите и техните предметни значения, но и ги превръщат в убеждаващи съждения и за реалното им съществуване. Постига се дори и убеденост в реалното съществуване на назоваваните с тези думи неща като предмети със съответните връзки между тях. По този начин се постига разбиране на думите в езика не само като за актуално означаващи пълнозначни думи-символи с предметни значения, но и като общностно споделени мнения, основани на безбройни повтарящи се аргументирани разбирания-убеждения (*doxa*) за тези символи като за *реални* пълноценни думи-знаци на нещата-предмети. Тази реалност на думите като знаци се основава на многократно повтаряните актуални (синтагматични) свързвания на думите помежду им, както и на думите с означаваните от тях предмети. Многобройните повтарящи се речево-езикови употреби на дадени думи за даден тип предмети и за определени конкретни предмети от този тип водят до убеждаващо умозаключение за закономерността на значенията на думите и техните означения по пътя на *индукцията*. Способността за закономерното означаване на даден тип предмети (при всяко изказване) с определена дума и правилното денотиране на конкретните предмети от този тип чрез тази дума осигурява такова убеждаващо умозаключение от *дедуктивен* тип. Най-често обаче такива убеждаващи умозаключения се постигат интуитивно чрез асоциативните (парадигматични) отношения между пълноценните думи-знаци по принципа на *емблематични* (по принципа на *синекдохата*) примери или предимно рето-

рически *тропи*. До такива убеждения се достига в резултат на вероятностни умозаключения (чрез реторическата аргументативна фигура на *ентимемата*) от възможно-вероятностни предпоставки (премиси), установени като общоприети мнения т. е., като *хипотетични* (*абдуктивни*) *умозаключения*. Такова убеждаване се установява чрез взаимодействието влияние на многократно повтарящите се реторични индуктивни, дедуктивни и хипотетични аргументативни интерпретации. Те са допълвани от *общностните функционални конотации* и от несъзнаваните, интуитивни културни и персонални предпочитания (на „езиковото чувство“), които заедно с *мотивите* за емоционално-оценъчните конотации, установяват споделяни общностни мнения (*doxa*). Такива мнения са в ролята на *правдоподобно знание* за предметната същност или значението на всяка дума с тенденция за бъдещо *познание на истината (идеята)* за същността на думата-символ, а чрез нея – и за предмета, който тя означава.

*

Колективно-езиковото правдоподобно знание за същността на думата-символ (като израз на съответстващата същност на означавания от нея предмет) поражда *функционално-стилистични* различия в предпочитанията към редки (*жаргонни, социолектни*) спрямо обичайно използваните думи за названия на съответстващите им предмети. Тези породени функционално-стилистични езикови различия постепенно установяват относително устойчиви социолекти (от типични думи и изрази) в общонародния език, всеки от който е използван от съответни социални групи (вж. и Виденов 1982), обособени чрез индивидуално-общностна идентификация главно по признака начин или „стилове на живот“. По този признак се проявяват определени *социални ценности* (значимости, стойности) като *конотации* в съдържанието на думите за определени неща-предмети. Тези ценности-конотации са персонално

осъзнавани *типове* социални убеждения, както и предубеждения-*прототипи* или недоосъзнавани *стереотипи*, но те са поддържани от убежденията и идеите за значенията на пълноценните думи-символи. Убежденията-същности, като значимости на думите, се изграждат в актуалния практически социален опит, като се проецират върху означаваните предмети и се отъждествяват с предметните ценности и значимостта на самите предмети. Социо-културната човешка опитност като знание или езикова компетентност се отлага („седиментно“) в значенията на думите не само като индивидуално определени, но и като разбрани значения на тези думи във взаимовръзката им с останалите думи в езика.

Убеждението в разбирането на значенията на думите се установява в конотациите. Многобройни са опитите за определение на термина *конотация*. Обикновено се смята, че това е допълнително *съ-значение* на думите, нещо като едва доловим, но трудно определим ореол около значението или допълнителен, асоциативен семантичен признак. По-скоро обаче конотацията е вътрешен център, ядро и „душа“ или *мотив* на значението на думата, който създава убеждение в разбирането му. Всъщност, още от Дж. Ст. Мил (срв. и Греймас 1979), вече е изказано едно от най-адекватните твърдения, че конотацията се проявява когато *чрез един от признаците (атрибути) на дадено понятие, разглеждано от гледна точка на неговото разбиране, се разкрива съдържанието на понятието в неговата цялост*. От позицията на семантиката, конотативно е такова означаване, при което чрез такъв (емблематичен) семантичен признак (сема) може заместващо да се представи цялото значение (семема) на думата-семантема (т. е. конотацията действа метонимично, а още по-точно – като *синекдоха*). Така конотацията се оказва от ранга на системата от ценности – езикови значимости (*valeurs*). Тези ценности не са само значимости като диференциални семантич-

*

ни признаци, а ценностни значимости или *оценки* в разбирането на значението на думата *значимости*, т. е. *значимости на значенията* или на *значимостите*.

Ако критерий за различаване на значимостта е типа конотация, то тя може да се базира на *образен признак* в сравнение или като епитет, както е при *тропите*: метафора, метонимия, алегория и др. Така, по принципа на синекдохата, ако нещо е с *покрив*, то е *подслон*, ако е със *страха*, значи е *къща*, ако е с *огнище*, значи е *дом* (по логиката на народната мъдрост – *няма дим без огън*, базирана на естествените знаци-признаци от импликационен тип: *ако има дим, то има и огън*). Ако конотациите са основани на *индексално-денотативен* (с оценяващо отношение към предмета, означаван от думата) допълнителен признак, то те са социални и се реализират в жаргонизмите и в *социолектната лексика*. Ако конотациите имат за основание несъзнавани *символично-културни оценки* и *емоционални персонални предпочитания*, то те са реализират в *експресивната лексика*.

Едни от тези значимости може да бъдат от *образен вид*, като явно проявени в езика, във формата на реторични *тропи* или (както са наречени от Барт) думи-*конотатори*. Други може да бъдат от индексално-денотативен комуникативен вид и да са социално споделяни от определени общности ценностни разбирания за значенията на определени думи и на определени качества на предметите, които те назовават. Такива общности обикновено са ценностно консолидирани по социален статус въз основа на консумативни предразположения към различни предмети-стоки според т. нар. *начини* (или *стилове*) на *живот* (*образ жизни, modes de vie* или *lifestyle*). Това са т. нар. социални конотации. И накрая, конотациите може да са от символичен тип, като културни и персонални предпочитания на фундаментални основания, но често оставащи неосъзнати, като напр. еуфорични или дисфорични (на удоволствието или на неудоволствието).

Ценностни отношения-убеждения се появяват и установяват не само в *автонимни* словесни форми от типа *потеп-отеп* („име-предзнаменование“) като *синкретично*, неразличаващо предмет от знак, вещ от дума, същество от неговото име, произход от същност) като *табута* и *евфемизми* в езика, но и в съответстващите им ритуални *прототипни символни форми* като *тотем* за цели етноси, *фетиши* и *идоли* за цели периоди и епохи, основани на мистични и магически предубеждения и представи. Тези форми обхващат не само областта на *профанното* (в резултат на *фетишизация*), но и цялата преходна област до *сакралното* (в резултат на *идеализация*) с характерните им форми – т. нар. *митеми* (или митологеми и митологични мотиви като напр. *човека-звяр*), типични за митологичните и утопичните *наративни жанрове*.

Така също и наред с *общностните конотации* (като един вид *социолектни езикови атрибути*), свойствени на определени социални групи, се появяват и установяват съответните им *жаргонни* и *арготични названия, социални прякори* (от типа на *капак, цървул(ан), чантаджия* и др. под), както и свързаните с формата на думите *калки* (от типа *филология* – *любословие, философия* – *любомъдрие, обект* – *предмет, география* – *землеописание* и под.) или *псевдоними-калки* (Аргиров – Сребров, Доганов – Соколов, Сидеров – Железаров). Такъв тип словесни форми се съотнасят със *символни форми от социален тип*, като един вид *емблеми* на различните социални групи (от типа на *десни* – *сини* и *леви* – *червени*, *буржоа* – *бивши* и *комунисти* – *нови* (хора), *консерватори* – *стари* и *революционери* – *млади*). В социални емблеми се превръщат и популярни *кино-, поп-, фолк-звезди, герои* с техните имена, *прякори*, *псевдоними* и други подобни *свръх-* и *суперперсонификации*. Те стават основание за установяването им и като историческа реалност, и като предпоставка за всякак-

ви конотации и съответни (наративни) идеологизации. Такива символни форми се съотнасят с междусловни *хетеронимични* отношения между съвпаднали по форма, но с различно съдържание думи (омоними) или обратно – различни по форма думи за еднакви съдържания (синоними), както и с типични преходи на собствени имена в нарицателни и обратно (от типа *Бордо* ↔ *бордо*, *Шантунг* ↔ *шантунг*, *Август* ↔ *август* или *роза* ↔ *Роза*, *весела* ↔ *Весела*, *волен* ↔ *Волен* и др.), или собствени имена и псевдоними като *Кремен*, *Яворов*, *Лилиев*. Към тях се отнасят и *епонимите* като напр. *Александрия* и *Драганица* или *бегония* и *хортензия* (наречени така по имената на ботаник и на жена, спътница на ботаник).

Подобно е положението и с индивидуално-стилистичните културни и персонални предпочитания на базови (и не(до)осъзнавани) основания от типа “езиково чувство или вкус”, формиращи *експресивно-оценъчни конотации* въз основа на *енантиосемични* мотиви. Т. е. те са основани на случаи на едновременно съ-съществуване на две противоположни значения в една дума като напр. в *страхотно*, *жестоко*, *ужасно* или *яко* (хубаво) и са разбирани обикновено като семантични суперлативи. Често жаргонните думи са не само социално, но и суперлативно експресивно-оценъчни, както напр. *гот* не се разбира само като добре, но като ‘добре+’ или ‘много, супер добре’, а *кофти* не се разбира само като ‘зле’, но като ‘зле+’ или ‘много, супер зле’. Енантиосемията се основава на общото “трето”, чрез асоциирането с което е възможно особеното съчетаване на две противоположни значения в една дума, така както антонимите *еуфорично* – *дисфорично* или *удоволствие* – *неудоволствие* имат експресивно-оценъчна обща база. Изглежда, че и значението на всяка една от двете думи в основните антонимни двойки асоциативно се разбира чрез другото (напр. *добро* чрез *зло*) и обратно, като едното обикновено е (*архетипно*) емоционално отрицател-

но маркирано спрямо другото (срв. напр. *дясно* – *ляво*, *горе* – *долу*). Също така, експресивните думи обикновено имат емоционално неутрални съответствия от думи с подобно значение (напр. за *очарователен*, *шармантен*, *харизматичен*, *магнетичен* – *обаятелен* и *привлекателен*) в даден ред от синоними. Жаргонните думи също не само имат социално-неутрални синоними (напр. *работя* за *бачкам*, *пари* за *кинти* или *мангизи*, *полицай* за *ченге*), но са и емоционално конотирани и съответно – положително или отрицателно оценявани. Дори и чуждоезиковата форма-заемка и неяснотата на семантичната връзка води до емоционална оценка при схващането ѝ чрез т. нар. *народноетимологични семантични мотивации* (*паронимична атракция*) от типа полюлей (по ‘люлея (се)’ за *поли(е) лей*, полу-клиника за *поликлиника*, шумка за *шунка* и под.). И такава емоционална оценка е именно в резултат на опитите да бъде „разбрано“ значението на думата чрез нейната форма. На тези семантично-мотивационни индивидуално-стилистични конотации съответстват производните, образувани чрез фонологични, акцентни или афиксално-словообразователни вариации, думи като напр. умилителните (от типа на *тиленце*, *гълъбче*, *душичка* и под.) и оскърбителните *деминутиви* (от типа на *хамукулус*, *Пиеро*, *Августул(ус)* и под.) и *аугментативи* от т. нар. *експресивна лексика*. Тези експресивни словесни форми са свързани с емоционални предпочитания към недоосъзнавани социално-психологически *стереотипни символни форми*, които съответстват и на определени междусловни формални отношения като *паронимията* (от типа *икономичен* – *икономически*, *призван* – *призован* и под.). Подобно е положението и при нови форми, получени чрез вътрешно-словни игрови размествания, водещи до промяна в смисъла от типа на *каламбурите*, *акронимите* и *анаграмите* (като напр. *ротор* ↔ *ротор*, *нотоп* ↔ *потоп*, *бял* ↔ (х)ляб) с проява в игровите практики и в хумористично-сатиричните

жанрове. Табутата с евфемизмите, названия-прякори с псевдонимите и калките са различни лексикализирани езикови форми, които са създавани от различни словотворчески *мотиви*. Всички тези лексико-семантични типови форми са широко използвани или за придаване на *прагматично-социална характеристика* чрез специфични думи за определен регистър на дискурса, или на функционално-експресивен и стилистичен колорит. Тези типови форми нерядко са сполучливо използвани и със засилена психологическа изразителност за манипулация

на емоциите на хора и групи. Функционално те играят ролята на цели изказвания (като *междуметия*) и съответстват на последния, *символичен тип конотации*.

*

Опит за цялостно представяне на типологията на описаните до тук възможни *конотации* (ЗнЗн – значимости на значимостите – 3.) със съответстващите им типове *значения* (СЗн – съществуване на значимостите – 2.) и предметно-словесни *знакови типове* (ФЗн – форми на значимостите – 1.) е следната таблица-матрица:

ЗНАЧИМОСТ (Ценност)	ФЗн Знак-тип 1.	СЗн Значение на дума 2.	ЗнЗн Конотация-разбиране Словесен знак – Аргумент – 3.
автоними- <i>Nomina-otina</i> (сакрално ↔ профанно) СОЦИО-КУЛТУРНИ ФУНКЦИИ НА ЗНАКА	Тип-предмет на магически, мистични представи, табу, предубеждения: <i>евфемизми</i> <i>тотем, идол</i> заклинания, <i>фетиши</i> , <i>етно-прякори</i> -прототип	Иконично-символно, <i>Образно значение</i> –	<i>Реторично-иновативно изразяване</i> – пародийно инвертирани и трансформирани знаци – <i>Тропи и фигури</i> – ирония, /архаизация, неологизация/
<i>Символни функции</i> <i>хетероними</i> (омоними собств. ↔ нариц.) Ценности – Значимости – Обективности, които удовлетворяват дадена закономерност.	Емблеми, основани на социологически отношения на групи хора към <i>арго</i> , личност-име: <i>жаргон</i> <i>герой, дива</i> , <i>социо-нариц.</i> <i>звезда</i> <i>псевдоними</i> -тип <i>епоними</i> , <i>калки</i>	Словесна идея като системно-асоциативна атрибутивно-идентификационна връзка между словесен предметен образ и назован предметен тип – <i>Предметно значение</i> – (в полисемични отношения)	<i>Стилистично-синонимични различавания</i> – по използване на редки езикови (социолектни) ресурси според статуса и стила на живот – <i>функционални регистри</i> <i>Общностни коннотации</i>
Социални и индивидуални регулации <i>пароними</i> (деминутив. и аугментат. екзотизми поетизми)	Психологични символни форми като средство за манипулация на чувствата на хора и групи <i>награми акроними каламбури</i> <i>емоцион.-експресивни ловаобразув. варианти</i> -стереотип	Словесна преносно-предметно-значенийна вторична културна символизация – <i>Алегорично-персонифициращо значение</i>	<i>Индивидуално-стилистични културни и персонални предпочитания на принципни (и несъзнавани) основания от типа “езиково чувство и вкус” – енантиосемични и пароним-атракт. мотиви за емоц-оценъчни конотации.</i>

Цитирана литература

- Бенвенист 1974:** Benveniste, E., *Le langage et l'expérience humaine – Problèmes de linguistique générale*, (vol. 1 1966), vol. 2, Gallimard, Paris. (Български превод: Бенвенист, Е., *Езикът и човешкият опит – Езикът и човекът*, Изд. "Наука и изкуство", 1993, С.).
- Виденов 1982:** Виденов, М., *Социолингвистика*, Изд. "Наука и изкуство", С.
- Греймас 1979:** Greimas, A., Courtés, J., *Sémiotique. Dictionnaire raisonné de la théorie du langage*, Hachette, Paris, 1979, art. Connotation, p. 62–64.
- Касабов 2006:** Касабов, И., *Граматика на семантиката*, Университетско издателство "Св. Климент Охридски", С.
- Пърс 1992–1998:** Peirce, Ch. S., *The Essential Peirce*, Vol. 1–2, Indiana University Press, Bloomington.
- Со Йънг Ким 1995:** Со Йънг Ким, *Личните местоимения в корейския език*, Шамбала ООД, София.